

A close-up photograph of a person's hand holding a smartphone over a black payment terminal. The phone's screen displays a blue square with white concentric arcs, indicating a contactless payment. The background is blurred, showing an indoor setting with other people and warm lighting.

Wpływ płatności bezgotówkowych na ograniczanie szarej strefy i luki podatkowej

Marek Rozkrut

VIII Cashless Congress

Warszawa, 15 września 2020

The EY logo, consisting of the letters 'EY' in a bold, white, sans-serif font. A yellow diagonal line is positioned above the 'Y'.

Building a better
working world

Wprowadzenie

- ▶ Od 2014 roku Zespół Analiz Ekonomicznych EY przeprowadził pogłębione badania szarej strefy w blisko 40 krajach. Obejmują one:
 - 1) Szacunek wielkości i struktury szarej strefy;
 - 2) Wyróżnienie tej części szarej strefy, którą można ograniczyć poprzez promowanie płatności elektronicznych;
 - 3) Analizę stopnia wykluczenia finansowego oraz rozwoju rynku płatności elektronicznych;
 - 4) Analizę regulacji i rozwiązań ograniczających szarą strefę, wraz z ilościową oceną ich wpływu na gospodarkę nieobserwowaną i dochody sektora finansów publicznych.

Czym różni się luka podatkowa od szarej strefy (gospodarki nieobserwowanej)?

- ▶ Luka podatkowa stanowi różnicę pomiędzy wartością podatków, które teoretycznie powinny zostać zebrane (przy założeniu pełnej zgodności ze wszystkimi obowiązującymi przepisami), a rzeczywistą wartością dochodów podatkowych.
- ▶ Szara strefa obejmuje różne rodzaje niezarejestrowanej działalności gospodarczej i jest odpowiedzialna tylko za część (choć często bardzo istotną) luki podatkowej.

Zgodnie z ESA 2010:
niezarejestrowana wartość dodana
brutto wygenerowana w ramach:

- ▶ Ukrytej działalności
- ▶ "Nieformalnej" działalności
- ▶ Działalności nielegalnej
- ▶ Produkcji towarów wytworzonych przez gospodarstwa domowe na własny użytek

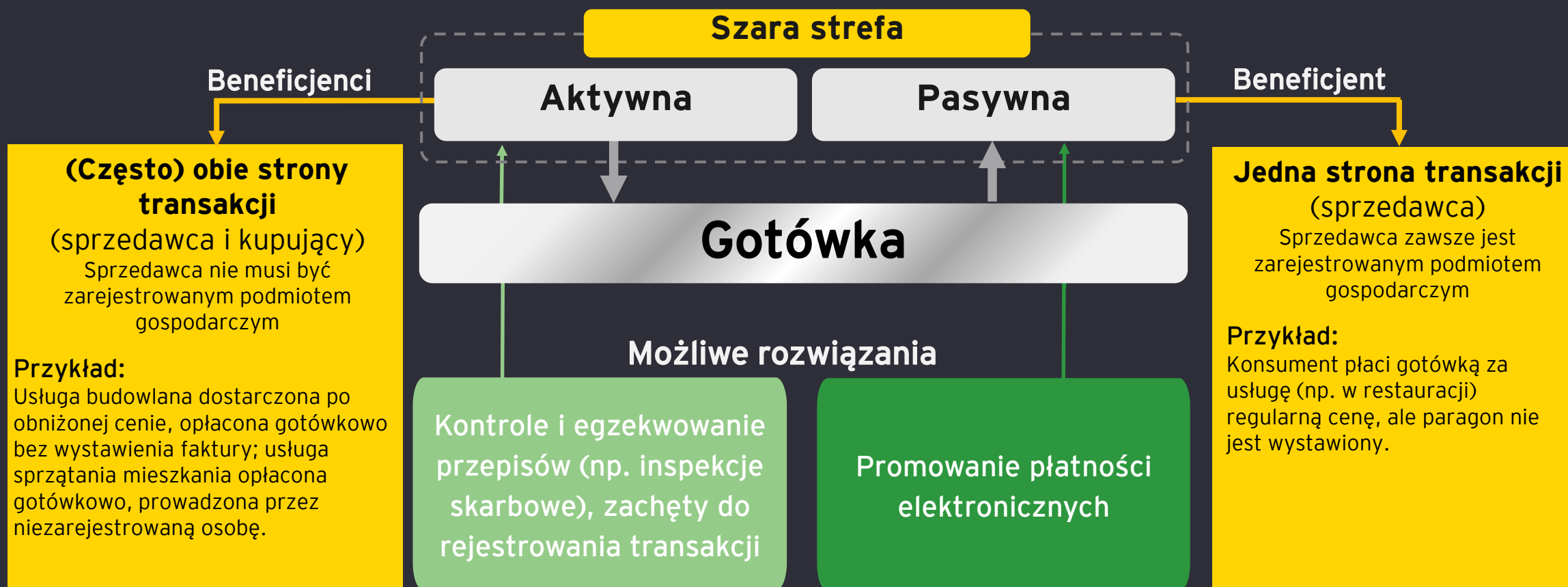
Cechą wspólną większości transakcji w szarej strefie jest to, że **płatność gotówką** jest czynnikiem umożliwiającym nierejestrowanie transakcji

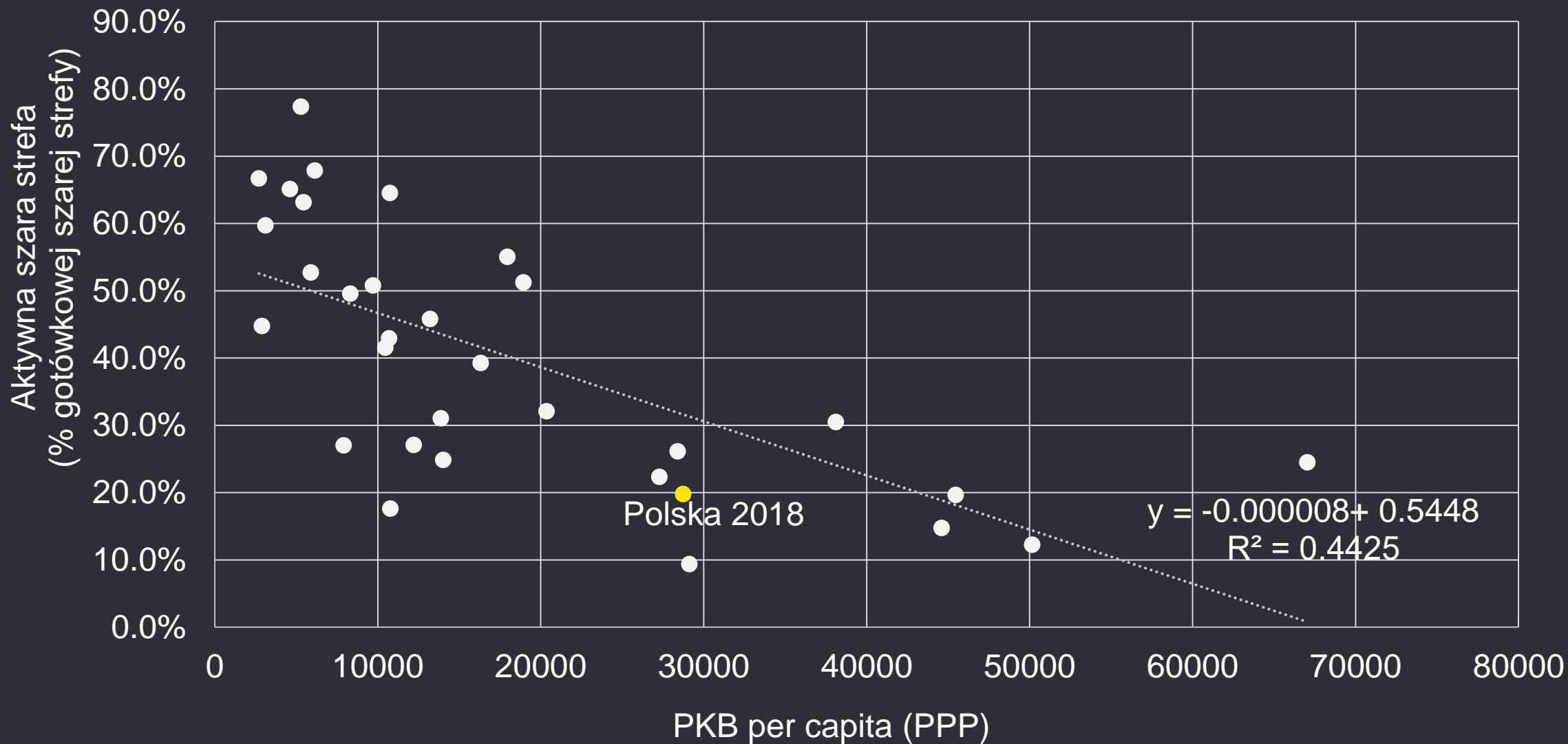
Aktywna i pasywna gotówkowa szara strefa

Na potrzeby naszej analizy definiujemy dwa komponenty gotówkowej szarej strefy:

- ▶ „Pasywna szara strefa” (ang. passive shadow economy), w której gotówka jest **PRZYCZYNĄ** szarej strefy.
- ▶ „Aktywna szara strefa” (ang. committed shadow economy), w której gotówka jest **SKUTKIEM** szarej strefy.

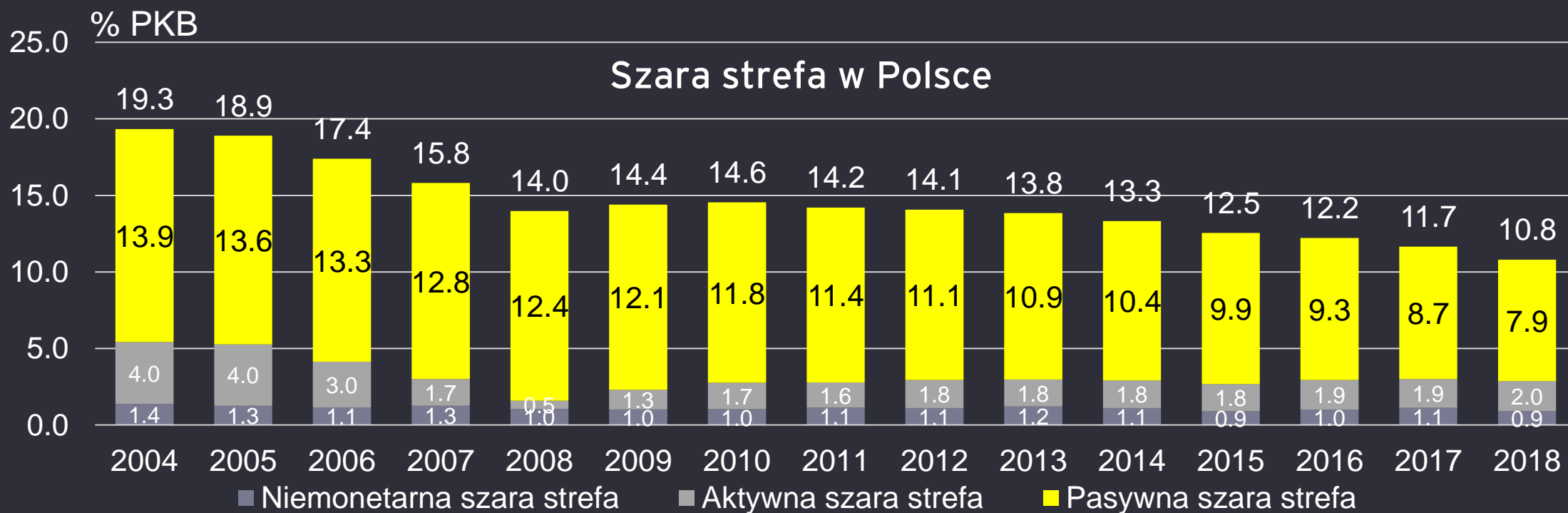
Aktywna szara strefa jest bardziej rozpowszechniona w krajach o niskich dochodach

Źródło: EY

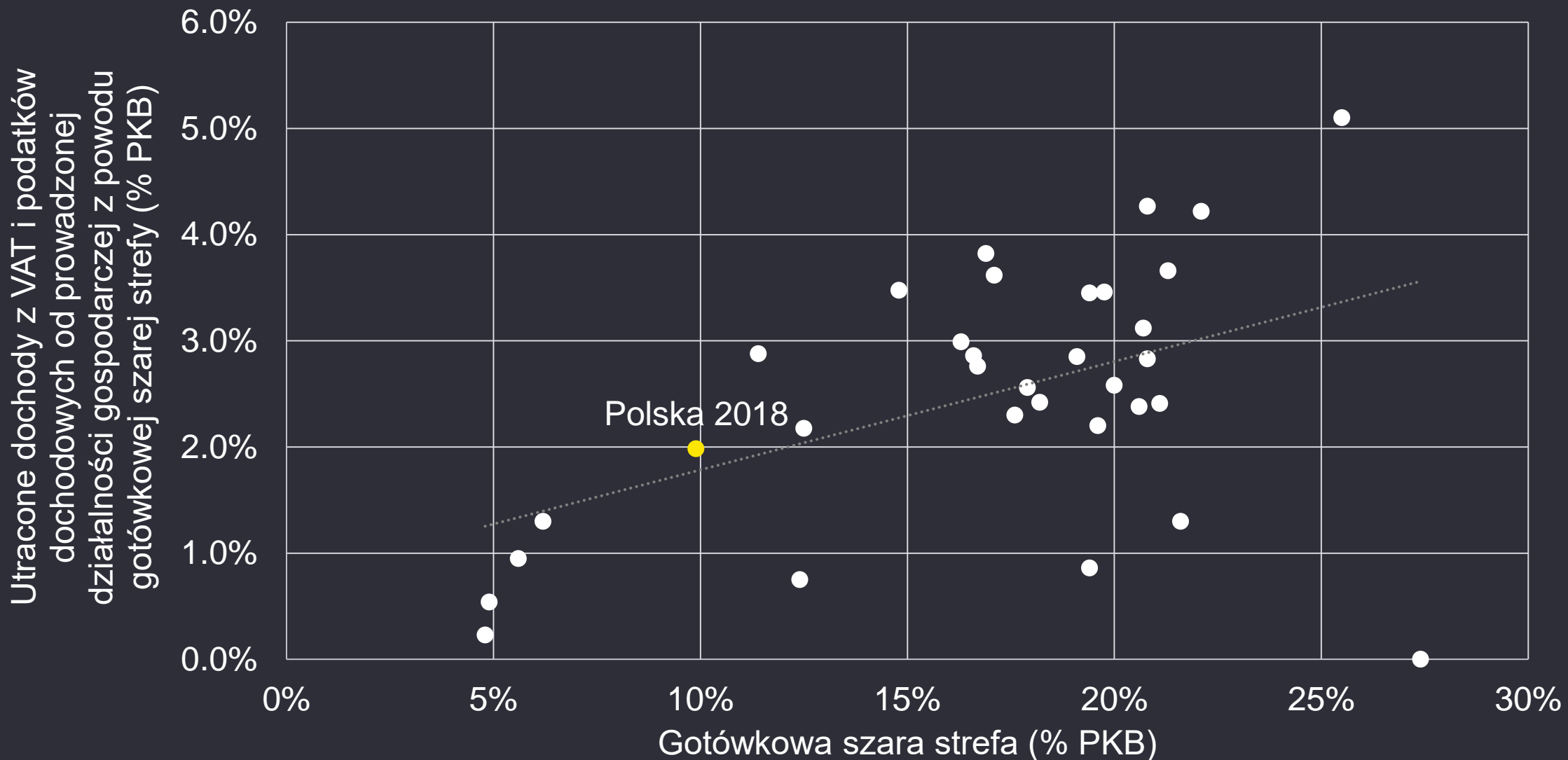
Szara strefa w Polsce

- ▶ Zgodnie z szacunkami EY, szara strefa w Polsce w 2018 r. wyniosła 10,8% PKB.
- ▶ Gotówkowa szara strefa została oszacowana na poziomie 9,9% PKB (228,7 mld PLN), z czego:
 - ▶ **7,9% PKB (168,0 mld PLN) stanowiła pasywna szara strefa,**
 - ▶ Oznacza to, że zdecydowana większość (80,2%) gotówkowej szarej strefy w Polsce może być ograniczona poprzez promowanie płatności elektronicznych.

Źródło: Opracowanie EY. Wszystkie wartości nominalne w PLN są wyrażone w cenach z 2018 r.

Szara strefa a utracone dochody sektora finansów publicznych

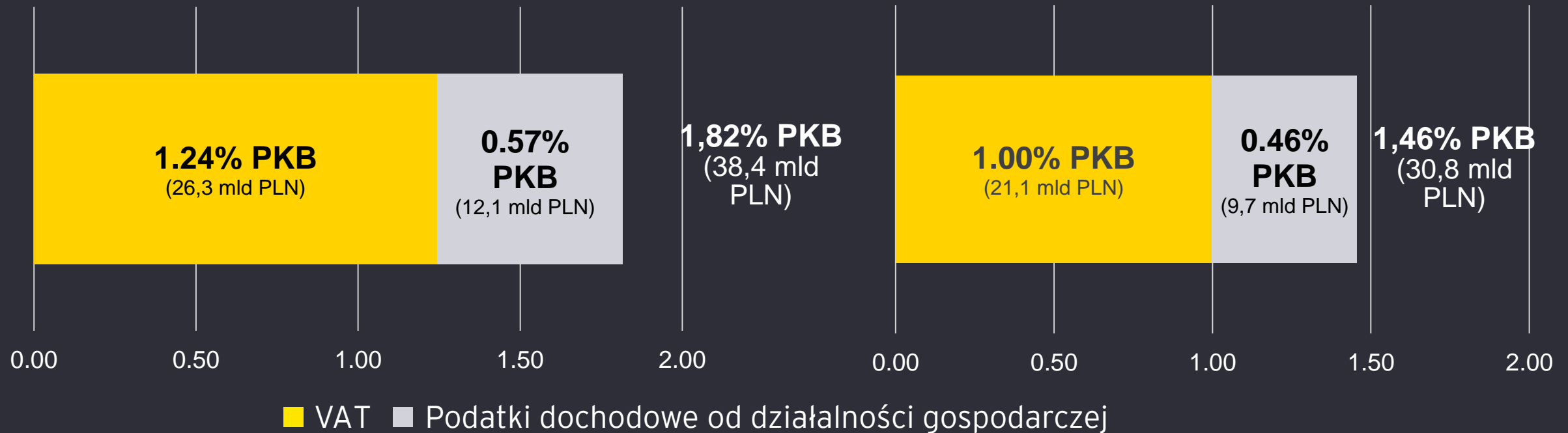

Utracone dochody sektora finansów publicznych z tytułu istnienia gotówkowej szarej strefy w Polsce w 2018 r. (wariant konserwatywny)

Utracone dochody podatkowe w Polsce w 2018 r. z powodu istnienia:

a) gotówkowej szarej strefy

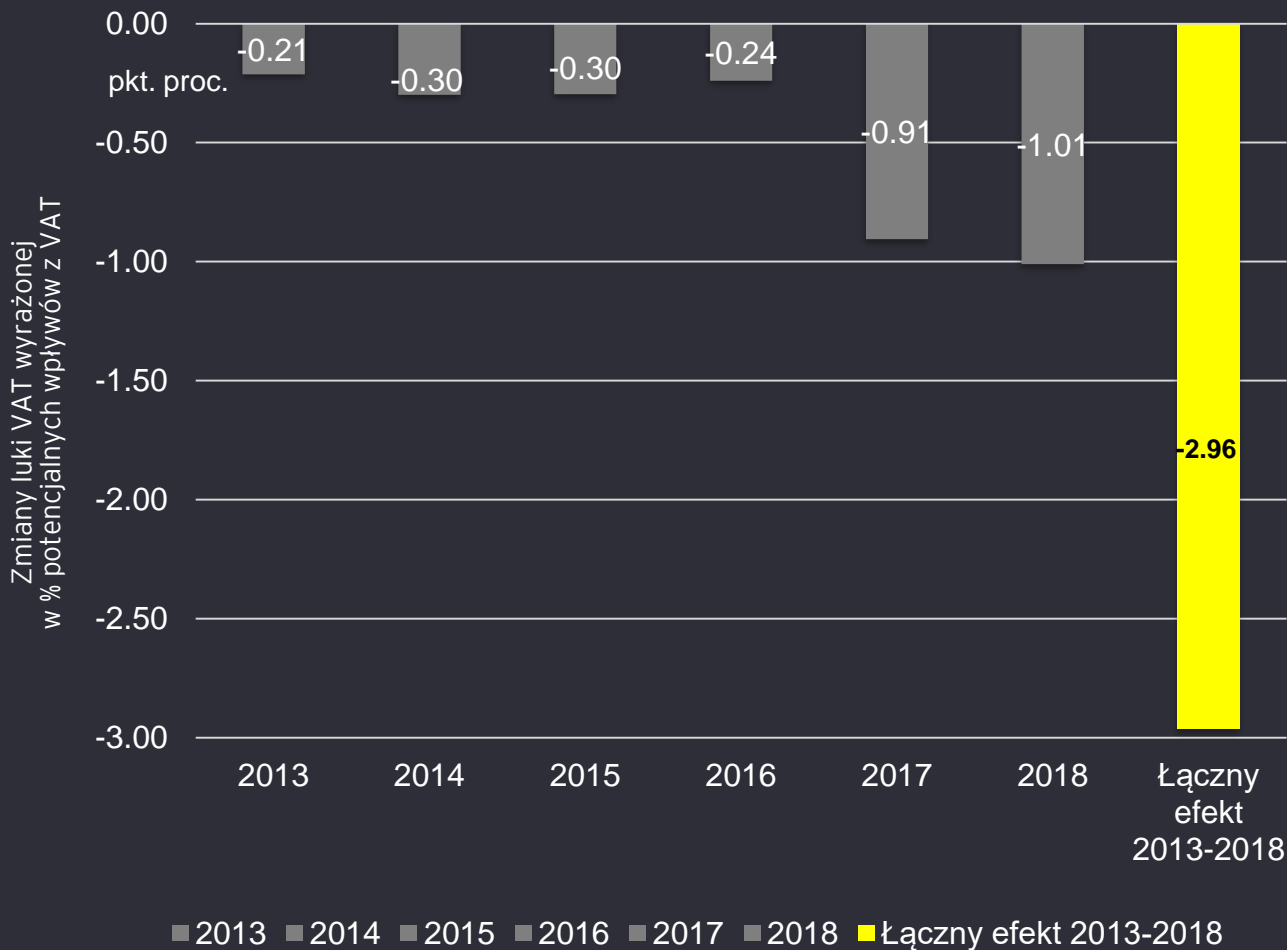
b) w tym: pasywnej szarej strefy

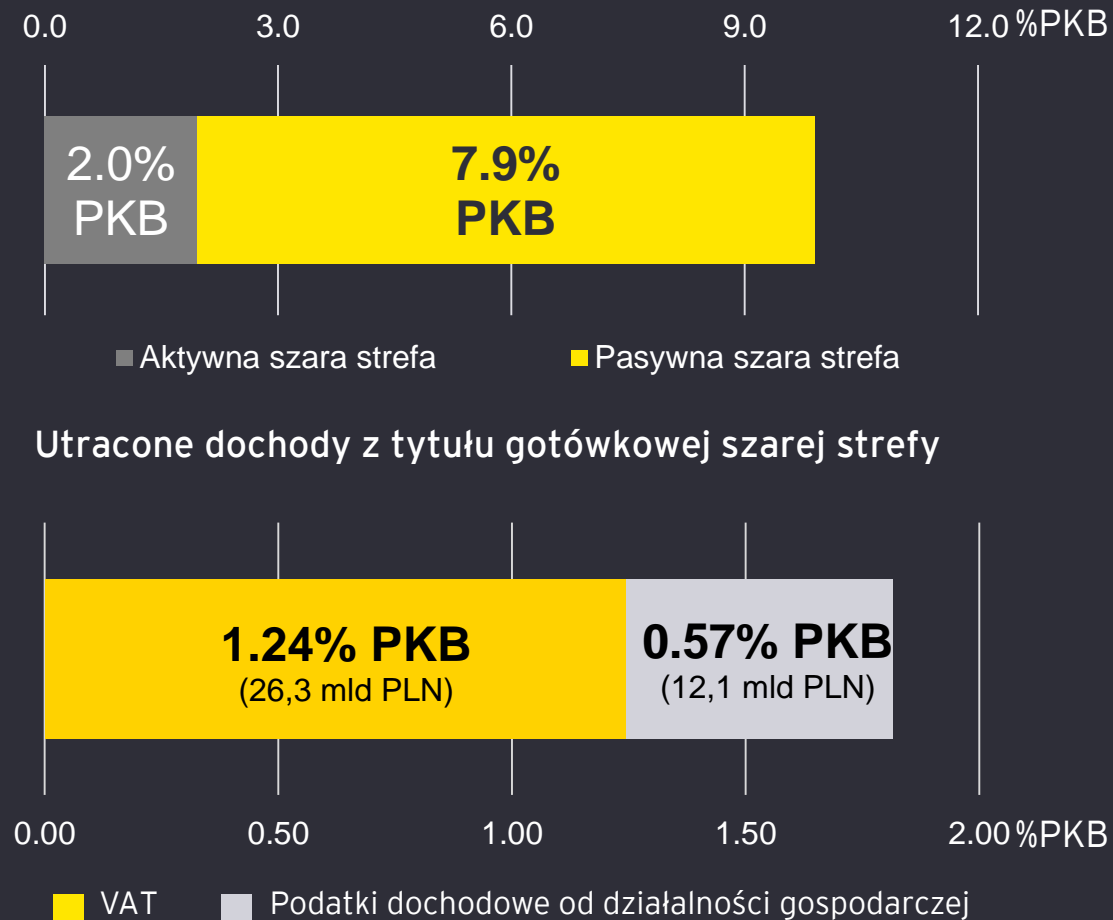
Źródło: Opracowanie EY.

Wpływ spadku szarej strefy na ograniczenie luki VAT w Polsce

a) Kontrybucja zmian gotówkowej szarej strefy do zmian luki VAT

b) Gotówkowa szara strefa w Polsce w 2018 roku i jej konsekwencje

Źródło: Opracowanie EY na podstawie danych MF (Wieloletni Plan Finansowy Państwa na lata 2019-2022). Potencjalne dochody z VAT są równe wartości dochodów z VAT uzyskanych przy założeniu pełnego przestrzegania istniejących przepisów (gdy luka VAT jest równa 0). *Ze względu na to, że szacunkowe straty podatku VAT wynikające z występowania gotówkowej szarej strefy przekraczają wartość oszacowanej przez MF luki VAT w 2018 r., przyjmujemy, że luka VAT za ten okres jest równa oszacowanym przez EY stratom VAT z powodu szarej strefy.

Zastępowanie gotówki płatnościami elektronicznymi

Efekty zastąpienia **10%** wartości krajowych
konsumenckich wydatków gotówkowych
płatnościami elektronicznymi

Spadek gotówkowej szarej strefy

Na podstawie szacunków dla 33 krajów:

OD
0,4% PKB

DO
2,1% PKB

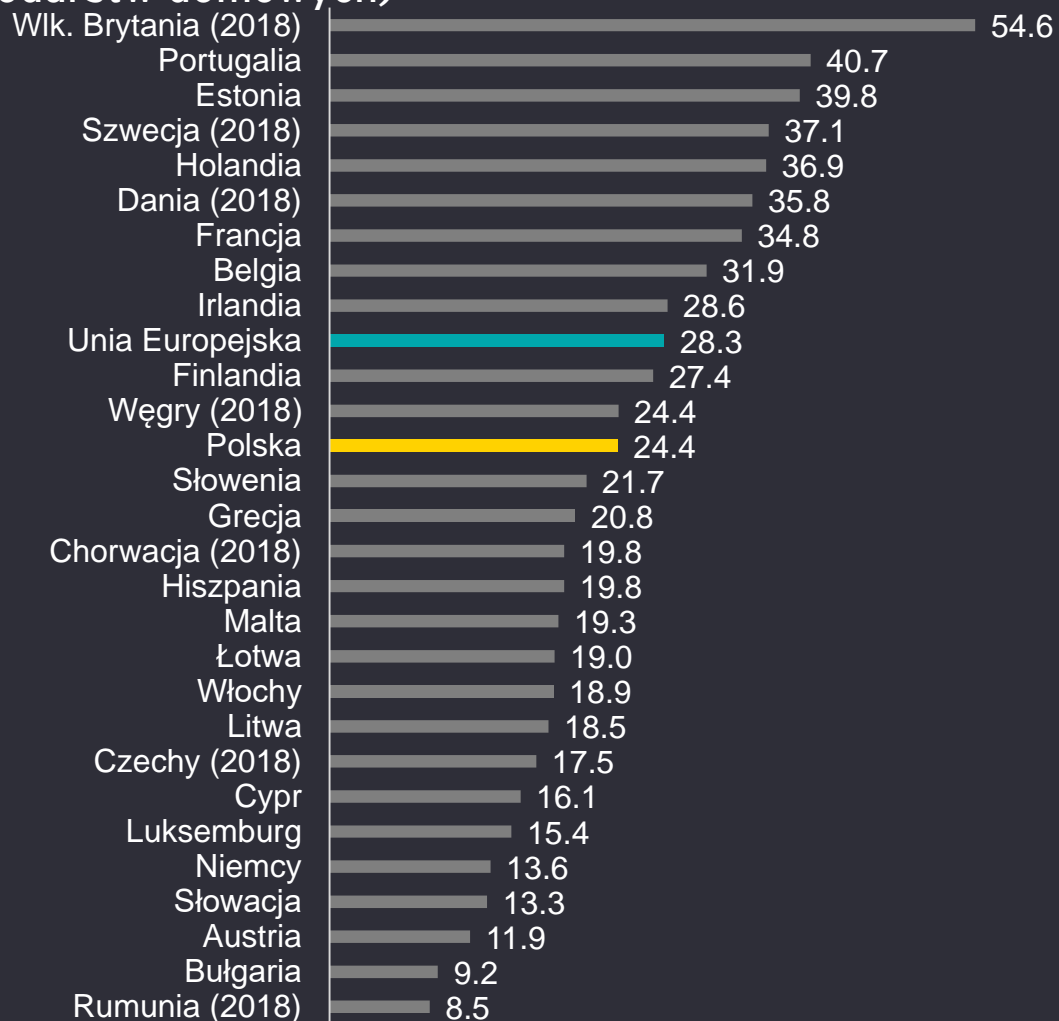
Dodatkowe dochody sektora finansów
publicznych
(z VAT i podatków dochodowych od
prowadzonej działalności gospodarczej)

OD
0,02% PKB

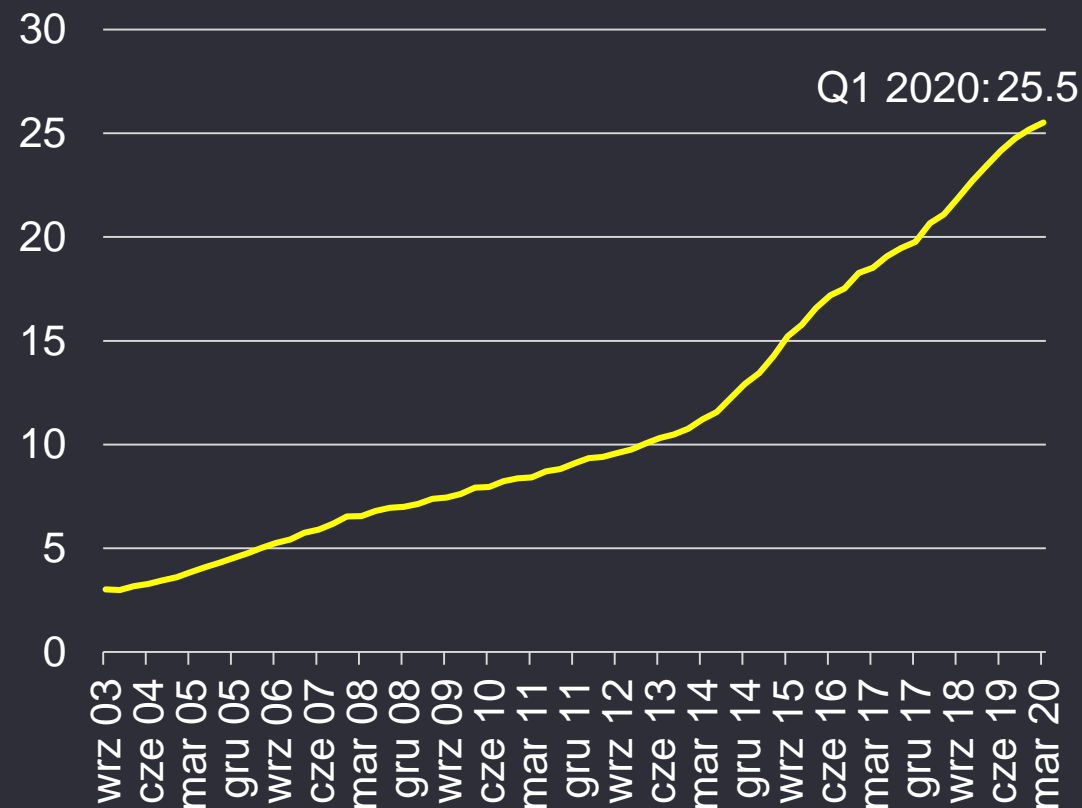
DO
0,42% PKB

Wartość płatności kartowych w Polsce i Europie

Wartość krajowych płatności kartowych w Unii Europejskiej w 2019 roku (% wydatków na konsumpcję finalną gospodarstw domowych)

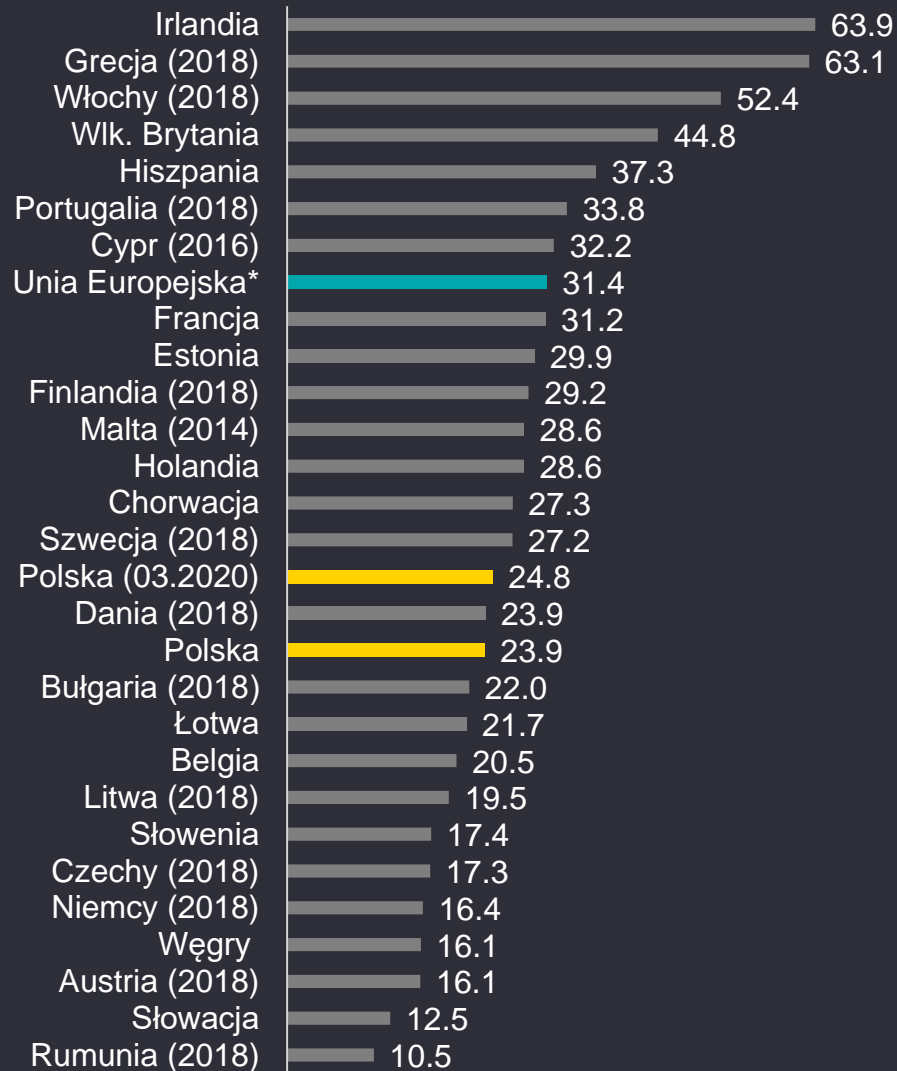

Odsezonowany udział konsumenckich krajowych płatności kartowych w wydatkach na konsumpcję finalną gospodarstw domowych w Polsce (%)

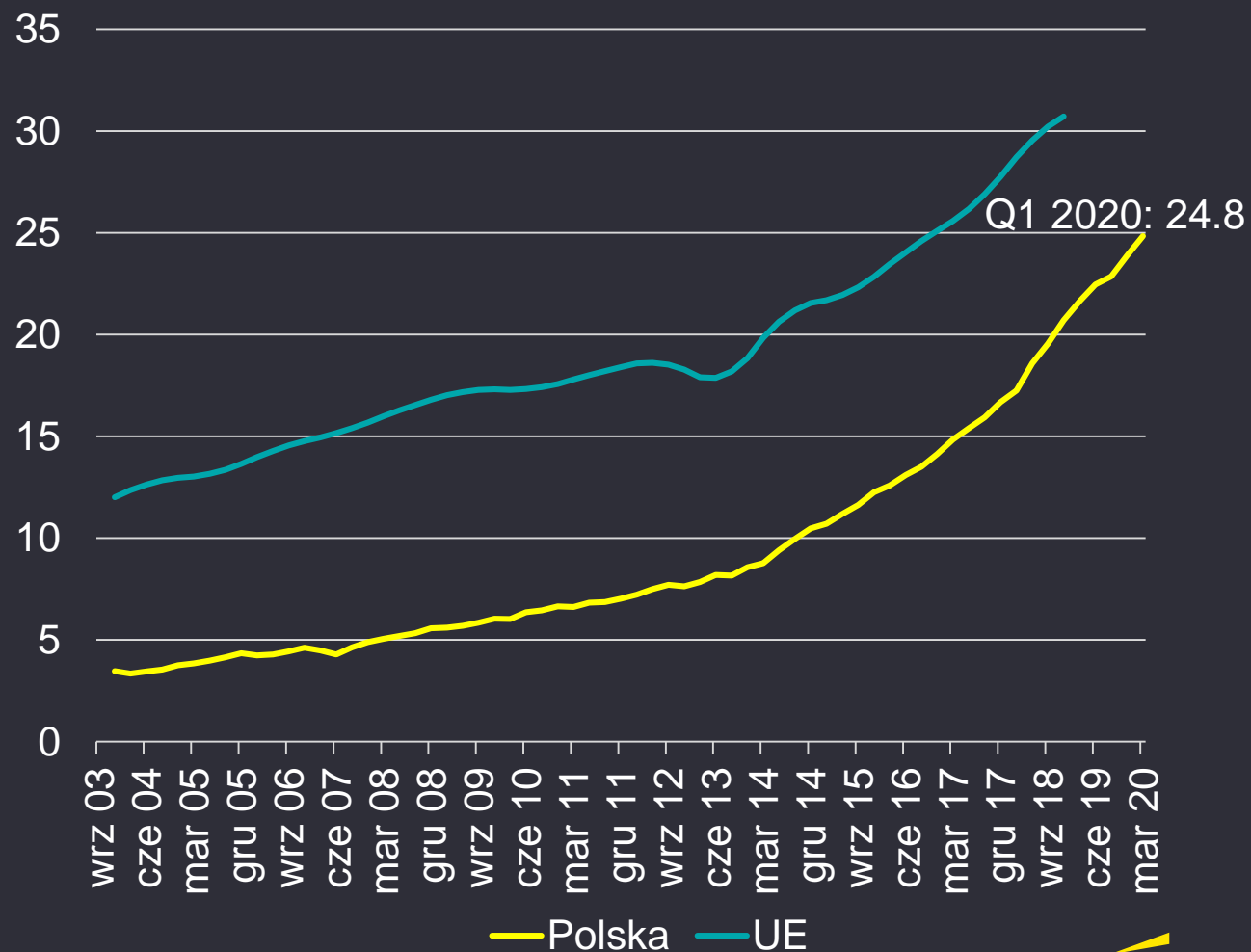

Terminale w Polsce i Europie

Liczba terminali POS przypadająca na 1000 osób w Unii Europejskiej w 2019 roku

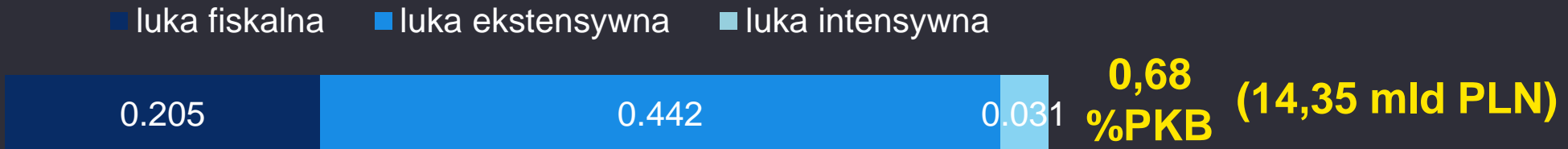

Liczba terminali POS przypadająca na 1000 osób w Polsce oraz Unii Europejskiej

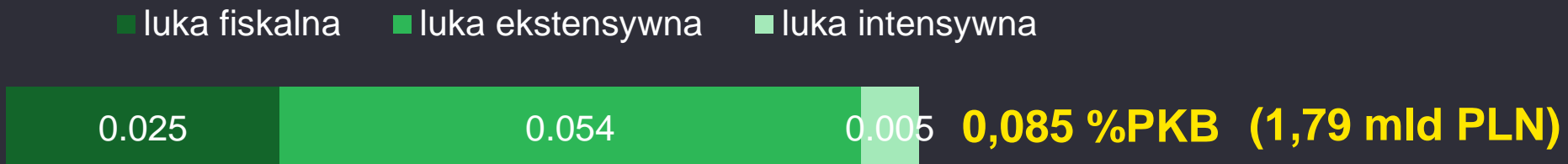

Efekty w przypadku domknięcia luki w akceptacji płatności kartowych w Polsce (wariant konserwatywny)

Spadek pasywnej szarej strefy (w % PKB)

Wzrost dochodów sektora finansów publicznych (% PKB) – efekty w ujęciu rocznym, powinny mieć charakter trwały (wystąpić też w kolejnych latach)

z tego:

Luka fiskalna – stanowiska firm, które nie mają kasy fiskalnej i nie akceptują kart płatniczych;

Luka ekstensywna – liczba kas fiskalnych w punktach sprzedaży, które nie akceptują kart płatniczych;

Luka intensywna – liczba kas fiskalnych bez terminalu EFT-POS w punktach sprzedaży, które akceptują karty płatnicze (dotyczy punktów sprzedaży posiadających terminal(e), ale w liczbie mniejszej niż liczba kas fiskalnych (stanowisk sprzedaży) w tych punktach)

Materiały dodatkowe

- ▶ Publicznie dostępne raporty oraz załączniki techniczne:
https://www.ey.com/en_pl/economic-analysis-team/publication
- ▶ Artykuł naukowy, autorstwa ekspertów EY, opisujący stosowaną metodykę EY:
Dybka P., Kowalczyk M., Olesiński B., Rozkrut M., and Torój A. (2018), *Currency demand and MIMIC models: towards a structured hybrid method of measuring the shadow economy*,
International Tax and Public Finance
<https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10797-018-9504-5>
- ▶ Strona Zespołu Analiz Ekonomicznych EY:
<http://www.ey.com/eat>

Dziękuję za uwagę

Marek Rozkrut

<http://www.ey.com/eat>

EY | Assurance | Tax | Transactions | Advisory

O firmie EY

EY jest światowym liderem rynku usług profesjonalnych obejmujących usługi audytorskie, doradztwo podatkowe, doradztwo biznesowe i doradztwo transakcyjne. Nasza wiedza oraz świadczone przez nas najwyższej jakości usługi przyczyniają się do budowy zaufania na rynkach kapitałowych i w gospodarkach całego świata.

W szeregach EY rozwijają się utalentowani liderzy zarządzający zgranymi zespołami, których celem jest spełnianie obietnic składanych przez markę EY. W ten sposób przyczyniamy się do budowy sprawniej funkcjonującego świata. Robimy to dla naszych klientów, społeczności, w których żyjemy i dla nas samych.

Nazwa EY odnosi się do firm członkowskich Ernst & Young Global Limited, z których każda stanowi osobny podmiot prawny. Ernst & Young Global Limited, brytyjska spółka z odpowiedzialnością ograniczoną do wysokości gwarancji (company limited by guarantee) nie świadczy usług na rzecz klientów.

Ani EY, ani pracownicy EY nie ponoszą odpowiedzialności za podjęte lub zaniechane działania na podstawie informacji zawartych w niniejszym raporcie. EY nie przyjmuje odpowiedzialności za jakiegokolwiek straty wynikające z działań podjętych lub niepodjętych przez osoby lub podmioty korzystające z tej publikacji. Odpowiedzialność EY za treść tego Raportu występuje wyłącznie wobec Klienta. EY nie ponosi żadnej odpowiedzialności wobec stron trzecich korzystających z tego Raportu. Żadna część Raportu nie stanowi opinii prawnej lub porady prawnej.

Aby uzyskać więcej informacji, wejdź na www.ey.com/pl

EY, Rondo ONZ 1, 00-124 Warszawa

© 2020 EYGM Limited.

Wszelkie prawa zastrzeżone.